

Perhaps he will kill

שמא יהרוג –

OVERVIEW

The גמרא queried whether לא יפלה את כליו on account of כנים, is out of concern that he will kill it (following the view of ר"א that killing a כנה is like killing a גמל), or out of concern of שמא יטה (since there is no איסור in killing a כנה [according to the רבנן]). Our תוספות cites a מחלוקת as to the identity of a כנה, as opposed to a פרעוש whom all agree it is forbidden to kill.

פירש הרב יוסף מאורלייני"ש דכינה היינו שחורה הקופצת –

explained that a כינה is a black one which jumps -

דכתיב והך את עפר הארץ והיה לכנים (שמות ח') -

As is written; 'and smite the earth and it will become כנים' -

וזרך שחורה הקופצת לצאת מן הארץ ובזאת נחלקו עליו רבנן –

And it is usual for the jumping black כנה to go forth from the ground, and it is in regards to this type of כנה that the רבנן argue with ר' אלעזר and they maintain that there is no חיוב for killing this type of כנה -

אבל פרעוש היא הכינה הרוחשת וחייב עליה אפילו לרבנן –

However a פרעוש is a כנה which crawls (but does not jump), and one is liable for killing it even according to the רבנן -

כדאמרין בפרק שמונה שרצים² (לקמן דף קז,ב ושם) –

as the גמרא states in פרק שמונה שרצים.

תוספות presents a differing opinion:

ואין נראה לרבינו תם דאמרין במדרש³ אף כי אנוש רמה אלו כנים שבראש⁴ –

And the ר"ת disagrees (with the מאורלייני"ש) regarding the identities of a פרעוש, כינה ופרעוש, for the מדרש states regarding the verse⁵ אף כי אנוש רמה, this refers to the כנים in the head [and the black jumping one is not found in the head] -

ובנדה פרק ב' (דף כב) שלח לה מסריקותא מקטל קלמי –

¹ פסוק יב.

² The גמרא there mentioned first that the רבנן argue with ר"א regarding כינה (since it is not רבה; it does not reproduce through male-female mating) and maintain that he is not חייב for killing it. However concerning a פרעוש (which is רבה) the גמרא concludes that even יהושע ר' (who is the פלוגתיה of ר"א) agrees that one is חייב for killing a פרעוש.

³ אלו כנים שבחייו. The text there reads קהלת רבה פרשה ה' פסוק י (ברבות הטובה) פסקא ב'.

⁴ The ר"ת inserts here the words שחורה הקופצת להיות בראש, ואין דרך שחורה הקופצת להיות בראש, instead of where it appears later in this תוספות. See footnote # 7.

⁵ איוב כה,ו.

And in the second פרק of מסכת נדה the גמרא relates; he sent her a comb which kills קלמי -

ופירש בקונטרס⁶ מסרק להרוג כנים ואין דרך שחורה הקופצת להיות בראש⁷ -

And רש"י explained this to mean 'a comb to kill כנים, but it is not usual for the jumping black one to be in the head; rather it is the crawling כנה that one finds in the hair of the head -

ועוד brings additional proof that a כנה refers to a crawling creature -

ועוד בברכות (פרק ז' דף נא,ב) אמרינן⁸ ממהדורי מילי ומסמרטוטי קלמי -

And furthermore in מסכת ברכות the גמרא states, 'from the wanderers' we have merely words, and from rags we have lice' -

ודרך כנים לבנות הרוחשות להיות בסמרטוטי מבגדים ישנים -

And it is usual for the white crawling כנים to be found in the rags which remain from old clothes, (but we do not find פרעושים in rags).

ועוד shows additional proof that a פרעוש is not a crawling creature:

ועוד דפרעוש אמר לקמן בפרק שמונה שרצים (יד קז,ב) שהוא פרה ורבה -

And also, regarding a פרעוש the גמרא states later in שרצים that it is פרה ורבה -

וכינה הרוחשת אינה פרה ורבה אלא באה מזיעת אדם -

However a crawling כנה is not פרה ורבה but rather it comes from the sweat of a person, so a פרעוש cannot be the crawling 'כינה'.

ר"ת offers the ruling of the תוספות:

לכך נראה לרבינו תם דשחורה הקופצת היא פרעוש וחייב עליה לכולי עלמא -

Therefore it is the view of the ר"ת that the black jumping one is a פרעוש and one is liable for killing it according to everyone -

וכינה הרוחשת שרי להרוג כבית הלל המתירין¹⁰ -

However regarding the crawling כינה one is permitted to kill it as ב"ה (who are permissive) rule.

ובקונטרס נמי פירש בסמוך דרבה מקטע להו בשבת:

⁶ (קלמי not) כלמי. The text there reads בד"ה סריקוהא ובד"ה מקטלא.

⁷ The ב"ה deletes this phrase (ואין וכו' בראש) here and places it earlier in this תוספות. See footnote # 4.

⁸ This was the response of ילתא (the wife of רב נחמן) who was spurned when they neglected to give her to drink from the כוס ברה"מ; she made this scathing remark when they tried to appease her by sending her a regular cup of wine (not the כוס של ברכה).

⁹ This is a reference to peddlers who wander from city to city.

¹⁰ See later on this עמוד the ברייתא that מתירין וב"ה מאכולת: כנה. See אין הורגין את המאכולת וכו' וב"ה מתירין that ברייתא עמוד.

And **רש"י** shortly¹¹ also explains that **רבה** would kill them on **שבת**.¹²

SUMMARY

According to the **ר"י מאורלייני"ש** a **כנה** (which is permitted to be killed) is black and jumps, while a **פרעוש** (which is forbidden to be killed) is white and it crawls; while the **ר"ת** maintains the exact opposite.

THINKING IT OVER

1. The **ר"י מאורלייני"ש** supported his view that a **כנה** jumps and is black, from the **פסוק** of **והיה לכנים והאץ הארץ את עפר הארץ**, and the jumping black '**כנה**' comes from the ground. How will the **ר"ת** respond to this 'proof'?¹³

2. It appears that **תוספות** supports the **ר"ת** from the fact that **רש"י** maintains that **רבה** killed **כנים** on **שבת**.¹⁴ However, the same applies to the **ר"י מאורלייני"ש**; they only argue which is the **כנה** and which is the **פרעוש**!¹⁵

3. The **משנה** will be according to **ר"א** (because according to the **רבנן** there is no **איסור** to kill a **כנה**). The **משנה** however does not mention **כנים**, so why could we not say (both according to the **ר"י מאורלייני"ש** and the **ר"ת**) that the **משנה** is discussing a **פרעוש** (whom all agree it is **אסור** to kill) and the reason is because **שמא יהרג** according **לכו"ע**?¹⁶

¹¹ תוספות ד"ה רבה see also ד"ה מקטע.

¹² See 'Thinking it over # 2.

¹³ See מנחת איש.

¹⁴ See footnote # 12.

¹⁵ See מתק שפתים and מהרש"א הארוך.

¹⁶ See [תוספות ד"ה נוטל on מהרש"א (הארוך) and שפ"א].